

Vaikutusten ennakkoarviointi päätöksenteon osana

Sisällys

Johdanto	3
Ennakoarvioinnin tavoitteet	3
Milloin ennakoarviointi pitää tehdä?	4
Ennakoarvioinnin toteuttaminen	5
Liitteet	6

Johdanto

Kuntien päätösten ennakkoarviointimenettely (EVA) on lakisääteinen velvoite arvioida ennalta tietyn valmisteltavan päätöksen vaikutuksia eri väestöryhmiin. Vaikutusten ennakkoarviointi perustuu mm. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin (6§) ja tasa-arvolakiin (4§). Kaikkiin tehtäviin päätöksiin sisältyy vaikutusarviointia osana päätöksen valmistelutekstiä. Tässä ohjeessa vaikutusten ennakkoarvioinnilla tarkoitetaan erillistä arviointiasiakirjaa.

Kunnassa tehtävät päätökset ovat useimmiten mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Keskeisiä kuntalaisiin vaikuttavia päätöksiä tekevät kunnanvaltuusto ja –hallitus sekä lautakunnat. Mittavissa ja laaja-alaisissa päätöksentekotilanteissa päättäjien tulee voida arvioida kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä, millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on. Kun päätösesitysten vaikutuksia arvioidaan ennalta, päättäjät voivat tarkastella useita erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Kuntaliitto on 8.6.2011 julkaissut suosituksen ["Vaikutusten ennakkoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa"](#) kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille. Suosituksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien päätöksenteon ennakoivaa ja kokonaisvaltaista huomioimista kunnallisessa päätöksenteossa. Tämä ohje on laadittu mukailien Kuntaliiton ohjeistusta sekä muiden kuntien käyttöönottamia ohjeita.

Ennakkoarvioinnin tavoitteet

Ennakkoarvioinnin tavoitteina on

- jäsentää ja selventää päätöksentekoa
- tukea moniarvoista, läpinäkyvää ja kestävää päätöksentekokulttuuria

tarkastella vaikutuksia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

- osoittaa ratkaisuvaihtoehtojen edut ja haitat
- antaa tietoa valmistelun taustoista ja vaikutuksista
- tarkastella erilaisia ja eri aikoina tapahtuvia vaikutuksia samanaikaisesti
- arvioida vaikutuksia sillä tarkkuustasolla kuin se on mahdollista.

Avoimuus ja läpinäkyvyys päätöksiä tehtäessä edellyttävät vaihtoehtoisia päätösesityksiä vaikutusarviointeineen. Ennakoarviointi tuo keskusteluun myös negatiiviset vaikutukset ja lisää arvokeskustelua. Vaikutusten ennakoarviointiin voi kuulua myös laajempi kuntalaisten osallistaminen päätöksenteon valmisteluun.

Vaikutusten ennakoarvioinnin hyödyt:

- valmistelu on avointa ja järjestelmällistä
- eri päätösvaihtoehdot tuodaan avoimesti esiin
- vaihtoehtoja on helpompi verrata
- päätökset ovat vahvasti punnittuja ja perusteltuja
- päätökset ovat avoimia, kestäviä ja vaikuttavia
- vaikutuksia on pohdittu kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista.

Milloin ennakoarviointi pitää tehdä?

Ennakoarviointi tulee tehdä, kun

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on palveluiden uusi järjestämistapa
- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan. Jos vaikutukset yritystoimintaan ovat merkittävät tehdään lisäksi erillinen yritysvaikutusten arviointi.

Päätöksen vaikutusten ennakoarvioinnista tekee asian valmistelija tai esittelijä.

Ensisijaisesti käytetään Hämeenkyrön omaa vaikutusten ennakoarvioinnin lomaketta, joka löytyy [Helmestä](#). Todella laajoissa kokonaisuuksissa tai jos asiaa ennakoidaan käsiteltävän useasti eri näkökulmista, käytetään kuntaliiton hyvinvointikertomus.fi työkalun vaikutusten ennakoarviointi työkalua.

Ennakoarviointia ei toteuteta esimerkiksi silloin, kun kyseessä on yksilöä koskeva asia, oikaisuvaatimus, viran tai toimen täyttäminen tai tiedoksi merkittävä asia. Lisäksi sitä ei tarvitse tehdä, kun vastataan lausuntoihin, kirjeisiin ja esityksiin. Vaikutuslajeittain

tarkasteltuna asian luonne ja konteksti määrittelevät sen, minkä tyyppisiin vaikutuksiin kiinnitetään erityistä huomiota arvioinnissa.

	Suppea	Laaja
Milloin tehdään?	Kaikki toimielinpäätökset, jotka täyttävät eva-ehdot.	Päätöksellä laajasti vaikutuksia strategian toteutumiseen ja kuntalaisten palveluihin.
Milloin tehdään?	Asiassa ei ole merkittäviä ristiriitoja ja näkökulmat ovat helposti tunnistettavissa.	Asia moniulotteinen ja sisältää monesti myös ristiriitoja.
Prosessin pituus	Nopea.	Hidas, voi sisältää osallistamista.
Tiedon hankinta ja osallistaminen	Tieto on olemassa tai valmiina saatavilla.	Kerätään taustatietoa ja kuullaan eri ihmisryhmiä.
Käytettävä pohja	Oma lomake	Hyvinvointikertomus.fi työkalu

Ennakoarvioinnin toteuttaminen

Vaikutusten ennakoarvioinnissa arvioidaan eri päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Vaikutusten ennakoarviointi on suositeltavaa tehdä ryhmätyönä. Nykytila on vaihtoehto, jolloin mitään ei tehdä, johon muita vaihtoehtoja vertaillaan. Vaikutuksia arvioidaan sekä merkittävyydellä että sanallisesti. Lomakkeella on valmiina eri arviointikohteita ja niitä voi tarpeen mukaan lisätä. Jos jotain vaikutusta ei ole jätetään rivi ja selitteeksi kirjataan "ei vaikutusta". Vaikutuksissa on huomioitava sekä negatiiviset että positiiviset vaikutukset.

Vaikutusten arvioinnin selite:

++	Merkittävä ja/tai pitkäaikainen myönteinen vaikutus
+	Lyhytaikainen myönteinen vaikutus
0	Neutraali vaikutus
-	Lyhytaikainen kielteinen vaikutus
--	Merkittävä ja/tai pitkäaikainen kielteinen vaikutus

Vaikutusten ennakoarvioinnit tehdään liitteenä olevalla lomakkeella tai laajoissa päätöksissä kuntaliiton hyvinvointikerotumus.fi työkalulla. Tehdyt ennakoarvioinnit liitetään päätöksen liitteeksi tai oheismateriaaliksi. Vaikutusten ennakoarvioinnissa on tärkeää muistaa vaikutusten seuranta myös päätöksenteon jälkeen.

Huomaathan, että yritysvaikutusten arvioinnista on tehty oma erillinen lomake.

Liitteet

Vaikutusten ennakoarviointilomake (EVA)

Vaikutusten ennakoarvioinnin kohteiden kuvaus